

**Pelastuslaitosten
kumppanuusverkosto**

TYÖSUOJELUN TOIMINTAOHJELMA

Sisällys

Johdanto	3
Lainsäädäntö ja strateginen kytkös (huomioiden PTP)	3
Yhteinen työturvallisuus - kansallinen tahtotila	3
Tavoitteet (kansalliset ja pelastuslaitoskohtaiset)	3
Käsitteet.....	4
Toimintaympäristön kuvaus	6
Pelastuslaitoksen toimintaympäristön kuvaus.....	6
Henkilöstö.....	6
Työsuojelun painopisteet	7
Nolla ajattelu	7
Yhteistoiminta	7
Työhyvinvoinnin edistäminen	7
Yhteistyö työterveyshuollon kanssa	8
Työsuojelun kehittämisen keihäänkärjet	9
Uhka- ja väkivaltatilanteet.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Altistumisten vähentäminen	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Henkinen työsuojelu.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Asenne	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Vastuut	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Poikkeamaraportit ja -prosessit	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Työsuojelun riskit.....	10
Riskien kuvaus	10
Vaarojen arviointikäytännöt.....	11
Työsuojelun organisointi	12
Työsuojeluorganisaatio	12
Vastuuroolit	12
Työsuojeluun käytettävä työaika.....	14
Työsuojelun osaamisen kehittäminen.....	15
Perehdyttäminen.....	15
Täydennyskoulutus.....	15
Työturvallisuuskorttikoulutus.....	15
Kouluttajakoulutus	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Työsuojelun sisäinen valvonta.....	16
Työsuojelun asiakirjat.....	17

Johdanto

Lainsäädäntö ja strateginen kytkös

Työnantajalla tulee olla työsuojelun toimintaohjelma, joka kattaa työpaikan työolojen kehittämistarpeet ja työympäristöön liittyvien tekijöiden vaikutukset. Toimintaohjelmasta johdettavat tavoitteet turvallisuuden ja terveellisyyden edistämiseksi ja työkyvyn ylläpitämiseksi on otettava huomioon työpaikan kehittämistoiminnassa ja suunnittelussa ja niitä on käsiteltävä työntekijöiden tai heidän edustajiensa kanssa. (työturvallisuuslaki 2002/738, 9§).

Tämä ohjelma pyrkii parantamaan työpaikan turvallisuutta, työympäristöä ja työolosuhteita ja ylläpitämään työntekijöiden ja työyhteisöjen työhyvinvointia ja suojelemaan työntekijöitä työstä aiheutuville fyysisen ja psyykkisen terveyden haittekeijöiltä, työtapaturmilta ja ammattitaudeilta.

Pelastustoimen strategiassa tavoitteiksi on asetettu, että onnettomuusriskit tunnistetaan ja otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä pelastustoimessa ei työtapaturmia tapahdu. Työyhteisön kehittämistä toivotaan tehtävän yhteistyössä ja jokaisen odotetaan osallistuvan keskusteluun yhteisen työpaikan turvallisuuden kehittämisessä. Fyysisten ja psyykkisten olosuhteiden on tuettava sujuvaa työnteoa.

Pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksessä tulee määritellä resurssit ja puitteet työturvallisuuden kehittämiselle. **Tähän kukin pelastuslaitos täydentää omasta palvelutasopäätöksestään työturvallisuuden tavoitteet.**

Yhteinen työturvallisuus - kansallinen tahtotila

Tavoitteena ohjelmassa on määritellä pelastuslaitoksille yhteiset päämäärät työturvallisuuden kehittämiseksi. Kansallisissa puitteissa tehtävä työ tukee osaltaan paitsi koko pelastustoimen tavoitteita myös yksittäisten pelastuslaitosten pyrkimyksiä.

Työturvallisuuden edistämisen tärkein edellytys on oikeat asenteet. Oikeat asenteet tarkoittavat yksilötasolla oman roolin tunnistamista ja työturvallisia toimintatapoja. Organisaatiotasolla asenne tarkoittaa työturvallisuuden resursointia ja ohjeistamista. Työturvalliset toimintatavat ja oikea työturvallisuusasenne ovat tärkeä osa ammattimaisuutta.

Työturvallisuuslain edellyttämää vastuuta ei voi siirtää. Vastuu on hajautettu organisaatiossa ylimmälle johdolle, keskijohdolle, työnjohdolle ja yksittäiselle työntekijälle. Jokainen esimies tai työantajan edustaja vastaa oman toimivaltansa puitteissa työsuojeluasioista.

Työntekijän velvollisuus on noudattaa saatuja määräyksiä ja ohjeita. Jokaiselle kuuluu vastuu myös oman työympäristön riskien tunnistamisesta ja turvallisuuden kehittämisestä. Työsuojelutoimijat tukevat linjaorganisaation työturvallisuustyötä, mutta eivät vastaa työsuojelun toimeenpanosta.

Työturvallisuus on yhteinen asiamme - inhimillisesti, ammatillisesti ja luotettavasti.

Tavoitteet (kansalliset ja pelastuslaitoskohtaiset)

1. Pelastuslaitosten yhteisenä tavoitteena nolla työtapaturmaa

2. Pelastuslaitosten työsuojelun toimintatapojen yhtenäistäminen
3. PERA:n käyttöönotto kaikissa pelastuslaitoksissa ja PERA:n kehittäminen yhteisenä alustana
4. Poikkeamien kansallisen ja pelastuslaitoskohtaisen seurantamallin kehittäminen ja aktiivinen käyttö
5. Vuosikellon mukainen pelastuslaitosten työsuojelun aikataulutus (Liite 1)

Tähän kukin pelastuslaitos kirjoittaa tähän, mitkä ovat pelastuslaitoksen työsuojelun tavoitteet ja keinot valtakunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Käsitteet

Työhyvinvointi

Työntekijän sosiaalinen, fyysinen ja psyykkinen olotila, joka perustuu työn, työympäristön ja vapaa-ajan sopivaan kokonaisuuteen. Ammattitaito ja työn hallinta ovat tärkeimmät työhyvinvointia edistävät tekijät.

Riskien arviointi

Vaaran tunnistamisen ja riskitekijöiden perusteella tehtävä arvio haitan vakavuudesta ja todennäköisyydestä (kuva 1). Riskien arvioinnin tavoitteena on löytää tärkeimmät työolojen ja työturvallisuuden kehittämisalueet, joihin voidaan tehokkaasti keskittää suunniteltuja ja ennaltaehkäiseviä riskienhallinnan toimenpiteitä.

Työturvallisuuden tilannekuva

Tilannekuva on johtamisen apuväline, jota käytetään tilanteen ja sen seurausten arvioimisessa, resurssien johtamisessa ja päätöksenteon tukena. Työturvallisuuden tilannekuva muodostuu riskinarvioista, tehdyistä havainnoista, tapahtuneista poikkeamista, työturvallisuusorganisaatiosta sekä työturvallisuuden liittymisestä organisaation toimintaan. Tilannekuva on sidoksissa tiettyyn aikaan, paikkaan ja tehtävään. Käytännössä tilannekuva tarkoittaa, että kulloinkin vastuutehtävissä olevat tietävät mitä on tapahtunut, mitä on tapahtumassa ja mitä ennakoitavissa.

PERA

PERA on valtakunnallinen pelastuslaitosten käyttöön tarkoitettu turvallisuusjohtamisen apuväline, jonka tarkoituksena on parantaa pelastuslaitosten riskienhallintaa. Tietojärjestelmän tavoitteena on pelastuslaitosten palvelukyvyn parantaminen järjestelmällisen riskienarvioinnin, -käsittelyn ja hallinnan avulla. PERAn keskeisinä sisältöelementteinä ovat riskienarviointi, dokumenttikirjasto sekä poikkeamaraportointi.

Terveellinen paloasema

- sisäilmasto
- ergonomia
- työhygieeniset tekijät
- kemikaalit
- puhdas paloasema

Terveellinen paloasema on toimiva sekä tilojen käytön osalta että rakennusteknisesti. Rakennus on mitoitettu ja rakennettu paloasemakäyttöön ja sen käyttäjähenkilöstön määrä on myös otettu rakennusteknisesti huomioon. Sisäilmaston laatu on hyvä ja tilat on mitoitettu toiminnallisuus huomioiden. Valaistus-, ääni- ja muut työhygieeniset olosuhteet ovat hyvät. Pysyviä poikkeamia altistumisrajoissa tai htp-arvoissa ei esiinny.

Puhdas paloasema

”Puhdas paloasema, terve henkilöstö” -ajattelulla ja toiminnalla luodaan toimintamallit, joilla vähennetään henkilöstön altistumista kaikissa työtehtävissä. Paloasemilla tapahtuvat toiminnot kuvataan prosesseina

niin, että altistuminen haitallisille aineille tai biologisille altisteille saadaan mahdollisimman vähäisiksi eikä puhtaiksi luokitelluissa tiloissa altistumista tapahdu lainkaan. Puhdas paloasema-periaatteet kuuluvat koko pelastuslaitoksen henkilöstölle.

Altistuminen

Fysiologinen altistuminen voi tapahtua ihon, hengitysteiden, silmien tai suun kautta. Altistuminen voi suurina kertaluonteisina pitoisuuksina tai pitkäaikaisena altistumisena vaikuttaa terveyteen tai elimistön toimintaan. Työntekijöiden fysiologista altistumista voidaan selvittää kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten tekijöiden mittauksilla. Altistumista arvioidaan mittaustuloksina saatujen arvojen perusteella mm. vertaamalla tuloksia altisteen haitalliseksi tunnettuun pitoisuuteen (htp) tai raja-arvoon.

Henkisellä altistumisella tarkoitetaan traumaattisia kokemuksia tai pitkäaikaista henkistä kuormittumista. Henkinen altistuminen voi aiheuttaa post-traumaattisen stressitilan.

Toimintakyky

Toimintakyky muodostuu yksilön tai yksikön fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten ominaisuuksien suhteesta kohdistuviin odotuksiin (suorituskykyvaatimukset).

Poikkeamaraportoinnit

Työturvallisuuden poikkeamista kuten vaaranpaikoista, vaaratilanteista ja tapaturmista ilmoitetaan työnantajalle. Ilmoittamisessa voidaan käyttää suullista tiedonantoa, valmiita lomakkeita tai sähköistä järjestelmää. Ilmoitusten perusteella voidaan tilastoida erilaisten poikkeamien esiintyvyyttä työyhteisössä. Poikkeamailmoitus tehdään tapauksista, joissa tapahtumat poikkeavat suunnitellusta. PERA-järjestelmässä on poikkeamaraportointimahdollisuus.

Ergonomia

Ergonomialla pyritään ennaltaehkäisemään työperäisten sairauksien, erityisesti tuki- ja liikuntaelinten sairauksien syntyä ja edistetään terveyttä. Pelastuslaitosten henkilöstön työolosuhteissa ja työprosesseissa tulee tehdä tarpeelliset toimenpiteet, joiden avulla vältetään loukkaantumisia tai yllärasituksia.

Yhteinen työpaikka

Yhteisillä työpaikoilla tarkoitetaan sellaisia työpaikkoja tai tehtäviä, joissa työskentelee samaan aikaan usean eri työnantajan työntekijöitä. Yhteisellä työpaikalla pääasiallista määräysvaltaa käyttävällä on kokonaisvastuu yhteisen työpaikan turvallisuudesta. Työturvallisuuden toimeenpanosta kukin vastaa omalta osaltaan. Esimerkiksi pelastustoiminnassa onnettomuuspaikka voi olla yhteinen työpaikka. Pelastustoiminnan johtaja on tässä tapauksessa edellä määritelty pääasiallisen määräysvallan käyttäjä.

Suorituskykyvaatimukset

Suorituskykyvaatimus kuvaa järjestelmien, henkilöstön, materiaalin ja toimintatapojen muodostamaa kokonaisuutta, jolla kyetään saavuttamaan asetetut tavoitteet tietyssä tehtävässä. Tehtävä määritellään toimintaympäristön, uhkien ja riskien perusteella. Suorituskykyvaatimus tarkoittaa ”päämäärää, johon pelastustoimen tulee vastata”.

Kuormittuminen

Kuormittuminen syntyy työn ja työntekijän vuorovaikutuksessa. Psykkisillä kuormitustekijöillä tarkoitetaan tekijöitä, jota aiheuttavat ristiriitaa työn vaatimusten ja voimavarojen välillä. Fyysinen kuormitus määräytyy työasentojen ja työliikkeiden sekä työssä tarvittavan lihasvoiman määrän ja lihastyön laadun perusteella.

Toimintaympäristön kuvaus

Pelastuslaitoksen toimintaympäristön kuvaus

Kukin pelastuslaitos kirjoittaa tämän osion. Esim. pelastuslaitoksen alueen kuvaus, työsuojelun haasteet, erityisesti huomioitavat asiat työsuojelun kannalta.

Mistä aiheutuu pelastuslaitoksessa eniten tapaturmia, sairaspöissaoloja ja työturvallisuuspoikkeamia? Mitä vaarallisia työtehtäviä tai muita työturvallisuuden kannalta olennaisia toimintaympäristön tekijöitä pelastuslaitoksella on? Miten pelastuslaitoksessa on yleisellä tasolla vastattu niihin?

Henkilöstö

Kukin pelastuslaitos kuvaa tähän henkilöstönsä rakenteen.

Millainen rooli sopimuspalokunnilla on pelastuslaitoksen toiminnassa? Mitä muita erityispiirteitä pelastuslaitoksen henkilöstörakenteessa, paloasemaverkostossa tai organisaatiossa on? Miten se näkyy työturvallisuuden järjestämisessä ja toteuttamisessa?

Työsuojelun painopisteet

Nolla-ajattelu

1. Nolla työtapaturmaa
 - Työtapaturmien tutkiminen ja vähentäminen
 - Raportoinnin yhdenmukaistaminen eri järjestelmien kesken
 - PERA-poikkeamaraportoinnin käyttöönotto
2. Nolla häirintätapausta
3. Nolla henkisen kuormittumisen tapausta
 - ehkäistään työperäistä henkistä kuormittumista
 - ehkäistään trauman jälkeisiä stressitiloja
 - ehkäistään työuupumusta
4. Nolla työstä aiheutuvaa sairauspoissaoloa
 - sairauspoissaolojen arviointi ja tarvittavien toimenpiteiden toteuttaminen
5. Nolla väkivalta- ja uhkatilannetta
 - työympäristön ja osaamisen kehittäminen
 - yhteisten toimintaperiaatteiden luominen
6. Nolla päihteiden väärinkäyttötapausta
 - päihdeohjelman noudattaminen
7. Nolla laiminlyöntiä työsuojeluvelvoitteissa

Yhteistoiminta

Pelastuslaitoksessa on työsuojelun valvontalain mukainen yhteistoimintaelin. Lain mukaan yli 20 hengen suuruisissa työyhteisöissä tulee olla työsuojelutoimikunta. Työsuojelutoimikunnan tehtävät voidaan sisällyttää myös muuhun yhteistoimintaelimeen esimerkiksi pelastuslaitoksen yhteistoimintaryhmään tai yhteistoiminta johtoryhmään. Yhteistoiminnan mahdollistamiseksi toiminta pelastuslaitoksessa tapahtuu avoimessa vuorovaikutuksessa.

Pelastuslaitos kuvaa tähän oman yhteistoimintajärjestelmänsä.

Työhyvinvoinnin edistäminen

Työhyvinvointia tulee tarkastella suunnitelmallisena ja pitkäjänteisenä osana strategista toimintaa. Työhyvinvoinnin kehittäminen koostuu koko pelastuslaitosta koskevista toimenpiteistä sekä toimintaohjelmista. Työn sujuvuus ja työhyvinvointi eivät ole erillisiä asioita, vaan ne tukevat toinen toistaan. Työn tekeminen tukee oppimista ja kehittymistä. Hyvät työolosuhteet lisäävät pelastuslaitoksen houkuttelevuutta työnantajana. Työntekijöiden jaksamista auttaa toimiva työyhteisö, joka tuntee perustehtävänsä.

Pelastuslaitos kuvaa tähän oman työhyvinvoinnin edistämisen keskeiset teesit.

Yhteistyö työterveyshuollon kanssa

Työterveyshuollon järjestämistä ohjaa työterveyshuoltolaki (1383/2001). Pelastuslaitos järjestää kustannuksellaan henkilöstön työterveyshuollon työstä ja työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ja –haittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä työntekijöiden turvallisuuden, työkyvyn ja terveyden suojelemiseksi ja edistämiseksi.

Työterveyshuollon painopisteenä tulee olla ennaltaehkäisevä ja ennakoiva toiminta. Työterveyshuollon painopisteet, palvelut ja yhteistyö kuvataan työterveystoiminnan toimintaohjelmassa.

Pelastuslaitos kuvaa oman työterveyshuollon järjestämisen lyhyesti.

Työsuojelun kehittämisen keihäänkärjet

Valtakunnalliset työsuojelun kehittämisen keihäänkärjet

Pelastuslaitoksissa toimivilla työsuojelun yhteistoimintaelimillä on neljän vuoden toimikaudet. Näille toimikausille määritellään työsuojelun kehittämisen keihäänkärjet.

Pelastuslaitokset suunnittelevat yhteisesti valtakunnalliset työsuojelun kehittämisen keihäänkärjet, jotka jalkautetaan kunkin pelastuslaitoksen keihäänkärjiksi. Valmisteluvastuu keihäänkärjistä on kumppanuusverkoston työturvallisuustyöryhmällä ja tukipalveluiden palvelualue tekee esityksen keihäänkärjiksi pelastusjohtajien hyväksyttäväksi.

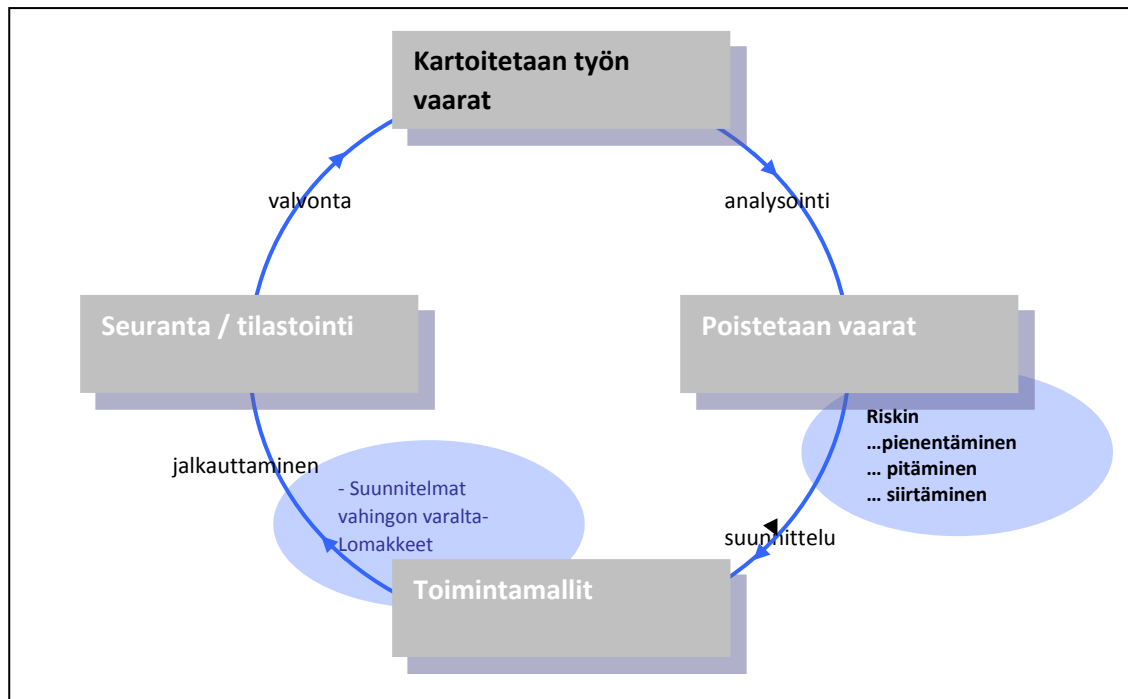
Keihäänkärjet laaditaan kullekin nelivuotiskaudelle erikseen ja päivitetään viimeistään kauden puolivälissä eli keihäänkärkiä tarkastellaan vähintään kahden vuoden välein.

Liitteenä 2 on esitys valtakunnallisiksi työsuojelun kehittämisen keihäänkärjiksi.

Alueelliset työsuojelun kehittämisen keihäänkärjet

Kukin pelastuslaitos kirjoittaa itse em. periaatteilla.

Työsuojelun riskit

Riskien kuvaus

Tehdään pelastuslaitoksen riskikuva kartoittamalla eri työmuodot ja niissä ilmenevät vaarat sekä arvioimalla riskit. Riskikuvan muodostaminen auttaa turvallisempien työtapojen kehittämisessä ja ohjeistuksissa sekä kaluston hankinnassa. Riskikuvassa tulee huomioida esimerkiksi seuraavat osa-alueet:

1. Resurssit
 - Palvelutuotannon vaste
2. Johtaminen
 - Työturvallisuuden huomioiminen johtamisessa
3. Ympäristö
 - Altistuminen (kemialliset, biologiset, melu jne.)
 - Muut työympäristötekijät
4. Työtavat
 - Ergonomia ja turvalliset työtavat
5. Työvälineet
 - Työvälineiden kunto ja käytön turvallisuus
6. Suojavälineet
 - Käytetyt suojavälineet

Pelastuslaitoksen omien riskien kuvaus

Vaarojen arviointikäytännöt

Vaarojen arviointikäytännöillä kerätään pelastuslaitoksen työympäristön riskitietoa. Vaarojen arviointi on jatkuvaa ja tapahtuu koko pelastuslaitoksen henkilöstöllä. Jatkuvassa vaarojen arvioinnissa voidaan hyödyntää PERA-ohjelmistoa.

Laajempi ja perusteellisempi työpaikkaselvitys kannattaa suorittaa samassa aikataulussa työsuojelun kehittämisen keihäänkärkien päivittämisen kanssa. Työpaikkaselvitykset toteutetaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Työpaikkaselvityksessä ovat mukana pelastuslaitoksen työsuojelutoimijat ja siihen on syytä ottaa mukaan myös paloasemien henkilöstö.

Pelastuslaitoksen kuvaus vaarojen arviointikäytännöistä.

Työsuojelun organisointi

Työsuojeluorganisaatio

Tärkein periaate ja tavoite työsuojelutoiminnan organisoitumisessa pelastuslaitoksessa on se, että laitoksella on oma työsuojelupäällikkö ja työsuojeluorganisaatio. Tarkemman organisoitumisen osalta on olemassa vaihtoehtoisia malleja.

Pelastuslaitokset valitsevat seuraavista yhden ja / tai täydentää organisoitumismallin

Pelastuslaitoksen koosta riippuen työsuojeluvaltuutettuja voi olla keskitetysti, jolloin käytettävissä oleva työaika voidaan käyttää tehokkaammin hyväksi ja osaaminen kehittyy monipuolisemmaksi. Toisaalta kullakin edustettavalla taholla voi olla useampia edustajia, jolloin työsuojelutoimihenkilöitä on edellä mainitun joukon monikerta.

Pelastuslaitoksella on työsuojelupäällikkö, joka edustaa työnantajaa. Työntekijät valitsevat keskuudestaan työsuojelutoimihenkilöt seuraavin periaattein:

- pelastustoiminnan miehistön työsuojeluvaltuutettu ja kaksi varavaltuutettua
- ensihoidon työsuojeluvaltuutettu ja kaksi varavaltuutettua
- toimihenkilöiden ja esimiesten työsuojeluvaltuutettu ja kaksi varavaltuutettua
- sopimushenkilöstön työsuojeluasiamies ja kaksi vara-asiamiestä

Työsuojelutoimihenkilöt muodostavat työsuojeluryhmän, joka valmistelee esitykset työsuojelutoimikunnalle. Työsuojelutoimikunta koostuu työsuojeluvaltuutetuista, työsuojelupäälliköstä ja muista työnantajan edustajista siten, että työnantajan edustajia on toimikunnassa neljäosa ja työntekijöitä loput siinä suhteessa kuin työsuojelun valvontalaissa (44/2006, 39 §) on säädetty. Toimikunnan puheenjohtajana toimii pelastusjohtaja tai hänen edustajansa. Toimikunnan koko voi olla 4 / 8 / 12 henkilöä. Työsuojelutoimikunnan tehtäviä voi hoitaa myös muu yhteistoimintaelin esimerkiksi pelastuslaitoksen yhteistoimintaryhmä.

Vastuuroolit

Työsuojelupäällikkö

Työsuojelupäällikön tulee olla perehtynyt työpaikan olosuhteisiin ja työsuojelusäännöksiin. Tarvittaessa työsuojelusäännöksen perehtyneisyyttä voidaan parantaa kouluttautumisella. Hänellä tulee lisäksi olla edellytykset työsuojeluyhteistoiminta-asioiden käsittelyyn. Työsuojelupäällikön tehtävänä on avustaa työnantajaa ja esimiehiä tehtävissä, jotka liittyvät työsuojelun asiantuntemuksen hankintaan sekä yhteistyöhön työntekijöiden ja työsuojeluviranomaisten kanssa. Työsuojelupäällikkö edustaa pelastuslaitosta **maakunnan** työsuojelutoimikunnassa.

Työsuojeluvaltuutettu

Työsuojeluvaltuutettu edustaa työpaikan työntekijöitä käsiteltäessä (työsuojelunvalvontalaki 44/2006) 26§:ssä tarkoitettuja asioita yhteistoiminnassa työnantajan kanssa ja suhteessa työsuojeluviranomaisiin. Työsuojeluvaltuutetun tehtävänä on perehtyä ja osaltaan kiinnittää edustamiensa työntekijöiden huomiota työympäristöön ja työyhteisön tilaan liittyviin työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen vaikuttaviin asioihin. Työsuojeluvaltuutettu toimii työntekijöiden edustajana pelastuslaitoksen työsuojelutoimikunnassa ja työsuojeluryhmässä. Valtuutettu osallistuu työsuojelua koskeviin tarkastuksiin ja asiantuntijoiden

tutkimuksiin alueellaan. Yksi työsuojeluvastuutetuista edustaa työntekijöitä **maakunnan** työsuojelutoimikunnassa.

Työsuojeluvastuutetulla on oikeus tarvittaessa keskeyttää työ, jossa aiheutuu välitöntä ja vakavaa vaaraa työntekijän hengelle ja terveydelle. Hänellä on myös oikeus saada työnantajalta tarpeelliset tiedot yhteistoimintatehtäviensä hoitamista varten.

Varavastuutettu huolehtii varsinaisen työsuojeluvastuutetun estyneenä ollessa työsuojeluun liittyvistä tehtävistä.

Työsuojeluvastuutettu ja varavastuutettu koulutetaan tehtävän hoitoon liittyvällä koulutuksella.

Työsuojeluasiamiehet

Työsuojeluasiamiehien määrä tulee suunnitella siten, että ne tukevat riittävällä tasolla työsuojeluvastuutettujen toimintaan. Työsuojeluasiamiehien määrää suunniteltaessa tulee huomioida maantieteelliset ja toiminnalliset tarpeet. Työsuojeluasiamiehet muodostavat työnantajan edustajan kanssa työsuojeluparin ja toimivat yhteistyöväylänä työsuojeluorganisaation suuntaan. Työsuojeluasiamiehillä on koulutusoikeus työsuojelun peruskoulutuksiin.

Työsuojelutoimikunta

Työsuojelutoimikunnan tehtävänä on käsitellä henkilöstö-, yhteistoiminta- ja työsuojelukysymyksiä. Toimikunta keskustelee ja antaa lausuntoja pelastuslaitoksen työsuojeluohjeistuksista ja -käytännöistä sekä analysoi työsuojeluilmoituksia työsuojeluryhmän esityön pohjalta. Poikkeamaraportoinnin pohjalta tehdyistä päätöksistä tiedotetaan tarvittavalla laajuudella henkilöstöä. Toimikunta arvioi työtä koskevia ohjeistuksia ja käytäntöjä työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin näkökulmasta. Toimikunnan istunnoista tehdään aina pöytäkirja.

Työsuojelutoimikunta suositellaan perustettavaksi mahdollisimman lähelle henkilöstöä. Työsuojelun valvontalain mukaan työsuojelutoimikunta tulee perustaa, mikäli työpaikan koko on vähintään 20 henkilöä.

Työsuojeluryhmä

Työsuojeluryhmässä käsitellään työstä esitetyt poikkeamaraportit ja asian käsittelylle laaditaan tarvittaessa aikataulu sekä toimenpideselonteko. Työsuojeluryhmä tekee esitykset työsuojelun kehittämiseksi työsuojelutoimikunnalle. Työsuojeluryhmään kuuluvat työsuojelupäällikkö, työsuojeluvastuutetut ja -asiamiehet sekä sellaiset henkilöt, joilla nähdään olevan sellaista osaamista, mistä voidaan hyötyä pelastuslaitoksen työsuojelun kehittämisessä.

Työsuojeluvastuut ja -velvollisuudet

Työolojen seuranta kuuluu kaikille pelastuslaitoksen työntekijöille niin vakinaisessa virassa oleville kuin sopimushenkilöstöllekin. Lähtökohtaisesti työsuojelun kehittäminen on yhteistyötä. Vastuu voidaan jakaa seuraavasti:

Pelastuslaitoksen johto vastaa työsuojelun kehittämisen mahdollistamisesta. Vastaa sisäisten työturvallisuusriskien analysoinnista, toimintamallien ja -ohjeiden luomisesta, turvallisen kaluston ja varusteiden hankinnasta sekä henkilöstön kouluttamisesta.

Tulosityksiköiden päälliköt vastaavat työturvallisuuden yleisistä periaatteista ja valvonnasta omalla vastualueellaan.

Palomestarit, ensihoidon mestarit jne. sekä sopimuspalokunnan päälliköt vastaavat työsuojelun määräysten sekä pelastuslaitoksen ohjeiden ja toimintamallien noudattamisesta sekä työturvallisuuden kehittämisestä toimipisteellään.

Paloesimiehet, ensihoidon esimiehet ja yksikönjohtajat vastaavat työvuoronsa ja yksikkönsä henkilöstön työturvallisuuden valvonnasta ja kehittämisestä.

Pelastustoiminnan johtajat vastaavat pelastustoiminnan työturvallisuuden valvonnasta ja pelastuslaitoksen ohjeiden noudattamisesta sekä dokumentoinnista.

Jokaisen työntekijän kuuluu huomioida työn vaarallisuus, suojautua ja toimia työn aiheuttamien riskien mukaan ja raportoida havaitsemistaan vioista sekä turvallisuutta ja terveyttä uhkaavista vaaroista esimiehelleen. Ilmoittamisessa käytetään poikkeamaraportointilomakkeita. Jokaiselle kuuluu vastuu myös oman työympäristön turvallisuuden kehittämisestä.

Työsuojeluun käytettävä työaika

Työsuojelun valvontalain 34§:n mukaan työsuojeluvaltuutetuille on varattava riittävästi työaika työsuojeluasioiden hoitamiseksi. Työsuojeluun varattavan työajan laskentaan käytetään Kuntatyönantajien työsuojeluvaltuutetun ajankäytöstä annetussa yleiskirjeessä esitettyä kaavaa. Viikkokohtaisen työajan laskennassa käytetään seuraavaa kaavaa:

edustettavien määrä x sovittu kerroin

4

Kertoimet sovitaan Kuntatyönantajan tarjoaman liukuman 0,12-0,22 väliltä. Lähtökohtaisesti työn vaativuus ja suurempi vaara huomioon ottaen pelastustoiminnan ja ensihoidon henkilöstön työsuojeluvaltuutettujen työaika laskettaessa käytetään kertoimena 0,22. Toimihenkilöiden ja esimiesten työsuojeluvaltuutettu hoitaa rooliaan työtehtäviensä yhteydessä tarpeelliseksi katsomallaan työajalla.

Tähän kuvaus kuinka pelastuslaitos määrittelee työsuojeluun käytettävän työajan. Pelastuslaitoksen on suositeltavaa miettiä useiden työsuojeluvaltuutettujen asemasta päätoimista työsuojeluvaltuutettua. Työantajan tulee huolehtia siitä, että päätoimisen työsuojeluvaltuutetun ammattitaito- ja työkyky (perustehtävä) säilyy työsuojeluvaltuutetun tehtävän suorittamisen ajan.

Työsuojelun osaamisen kehittäminen

Perehdyttäminen

Työsuojeluasioihin perehdyttäminen tapahtuu pelastuslaitoksen perehdyttämisohjelman mukaisesti. Sen lisäksi mitä turvallisesta työnteosta on perehdyttämisohjelmaan kirjattu, tulee henkilö perehdyttää työsuojeluorganisaation toimintaan, poikkeamaraportointiin sekä työsuojeluasioiden käsittelyprosessia, kuinka asioita työyhteisössä käsitellään.

Täydennyskoulutus

Muusta kuin lakisääteisestä työturvallisuuskoulutuksesta vastaa organisaatio. Pelastuslaitoksen sisäiseen koulutukseen on liitettävä vuosittain työturvallisuuskoulutusta niin sivu- kuin päätoimisellekin henkilöstölle. Koko henkilöstön on tiedettävä vastuunsa työturvallisuusasioista ja sen tiedon on myös näyttävä työssä. Henkilöstön työsuojelun täydennyskoulutuksen tarpeen arviointi kuuluu työsuojelutoimikunnalle.

Työturvallisuuskorttikoulutus

Pelastustoimelle on räätälöity oma yhden päivän mittainen työturvallisuuskorttikoulutus. Pelastuslaitos nojautuu henkilöstön perus- ja täydennyskoulutuksissaan kyseiseen aineistoon. Suoritetun koulutuksen voimassaoloaika on viisi vuotta. Ennen määräajan umpeutumista tulee henkilön suorittaa sama koulutus uudelleen.

Työsuojelun sisäinen valvonta

Paloasemille suoritetaan tarvittaessa sisäisen valvonnan kierros esimerkiksi työturvallisuuskävelyiden tai paloasemien auditoinnin muodossa. Kaikkia asemapaikkoja ei kierretä välttämättä joka vuosi. Kierroksella tulee huomioida paloasemilla tehtävien toimintojen lisäksi myös palvelutuotannossa (esimerkiksi pelastustoiminnassa, onnettomuuksien ehkäisyssä tai ensihoidossa) esiintyvät ilmiöt. Kierrokselle osallistuvat työsuojelutoimijat, palvelutuotannon vastuuhenkilöt, paloasemien henkilöstöä sekä tukipalveluiden asiantuntijoita. Sisäisen valvonnan kierrosta hyödynnetään työsuojeluasioiden tiedonkulun tarpeissa. Sisäisen valvonnan kierroksia voidaan toteuttaa myös työterveyshuollon kanssa erillisen suunnitelman mukaisesti.

Sisäisen valvonnan kierros suunnitellaan työsuojelutoimikunnassa. Valvontakierrosta voidaan teemoittaa tarvittaessa.

Tähän kuvaus, kuinka pelastuslaitoksella toteutetaan sisäistä valvontaa.

Työsuojelun asiakirjat

Asiakirja	Isäntäorganisaatio	Pelastuslaitos
Aktiivinen aikainen puuttuminen (varhainen välittäminen) – tavoitteena pitkäaikaisterveys	kirjoitetaan laadintavuosi	
Altistumisen seurantaohje		
Defusing-ohje		
Häirinnän ja epäasiallisen kohtelun ehkäisy ja hallinta työyhteisössä		
Isäntäorganisaation työsuojelun toimintaohjelma		
Käyttöturvallisuustiedotteet		
Nuorten 16-18-vuotiaiden osallistumisohje		
Pelastuslaitoksen liikuntaohje		
Pelastuslaitoksen perehdyttämisohjelma sopimushenkilöstö		
Pelastuslaitoksen perehdyttämisohjelma vakinaisille		
Pelastussuunnitelmat		
Perehdyttämisohjeet ja suunnitelma		
Päihdeohjelma		
Riskien arviointi		
Sairauspoissaolot ja työhön paluun tukeminen		
Sisäisen valvonnan ohjeet		
Suojainten huolto-ohjelma		
Tasa-arvosuunnitelma		
Toimintakyvyn mittausohje		
Turvallisuusohjeet pelastustoiminnan ja ensihoidon tehtäviin / harjoituksiin		
Tyky -ohjelma		
Työsuojeluilmoitus-ohje		
Työterveyshuollon toimintasuunnitelma		
Työuupumisen tunnistamisen toimintaohjelma		
Uhka- ja väkivaltatilanneohje		
Vaarojen arviointi		
Virka- ja työvapaat sekä perhevapaat ohje		
Yhteistoimintasopimus		
Seuraavat työsuojelun asiakirjat tulee olla saatavilla kaiken aikaa		
Työsuojelun lainsäädäntö		
Riskienkartoitus		
Työpaikkaselvitys		
Työterveyden toimintaohjelma		
Käyttöturvallisuustiedotteet		

Liite 1

